

Николај Александрович Лејкин
ГДЕ НАРАНЦЕ ЗРУ

Николај Александрович Лејкин

ГДЕ НАРАНЦЕ ЗРУ

Превео с руског

НИКОЛА НИКОЛАЈЕВИЋ

Отворена књига

Београд, 2024.

Назлов оригинала

Никола́й Алекса́ндрович Лейкин
ГДЕ АПЕЛЬСИНЫ ЗРЕЮТ

I

Било је око једанаест сати увече. У Марсељу, чекајући воз који око поноћи полази у Ницу, седели су на станици у ресторану два Руса и једна Рускиња: петроградски трговац Николај Иванович Иванов, човек средњих година, крупан и с округлим трбушчићем, његова жена Глафира Семјоновна, млада, пуначка жена, и њихов сапутник, такође петроградски трговац, Иван Кондратјевич Конурин. Путници су били обучени по последњој париској моди, чак и браде у мушкараца биле су подшишане на француски начин, али је руски трговачки крој вирио из свега што је било на њима. Седели су за малим сточићем, на којем су још били остаци вечере и неспремљено посуђе, па су полако пијучкали црно вино. Покрај њих је на поду лежао ручни пртљак, у ком се највише примећивао један завежљај омотан ремењем, с великим јастуком у црвеној вуненој навлаци. Мушкарци нису били добре воље, иако су пред њима стајале три празне боце црног вина и до половине испражњена бочица коњака. Били су и одвише заморени од великог пута из Париза у Марсељ, па су разговарали зевајући. Покадшто би зевнула и њихова дама. Она је љуштила коре од наранце и говорила:

„Чим стигнем у Италију, одмах ћу купити негде у воћњаку велику грану с наранцама, спремићу је у кошару и понети са собом у Петербург, нек сви виде и знају да смо били у земљи где наранце расту.”

Николај Александрович Лејкин

„А зар наранце расту у Италији?“, запита Иван Кондратјевич, сркну из чаше црно вино и напући усне.

„А шта ти мислиш?“, осмехну се подругљиво Николај Иванович. „Сам си воћар, имаш чак и воћарску колонијалну трговину у Петербургу, а не знаш где наранце расту. Ах, ти, сељачино!“

„А откуда ми то можемо знати? Ми наранце за своју радњу купујемо у сандучићима од Немца Карла Готшалка, па сам мислио, кад су наранце, да онда и расту у Наранцији.“

„Па Наранција и јесте у Италији. Тамо има некаква губернија Наранција, или Наранцијски округ, шта ли“, рече Николај Иванович.

„Лажи, лажи што боље!“, довикну му Глафира Семјоновна. „Никакве наранцијске губерније нема тамо и никаквог Наранцијског округа није никад ни било. Наранце само у Италији расту.“

„Па ти имаш и књиге у рукама. Нама је, у ствари, свеједно. Ја, иако сам две трговачке школе изучио, где смо и географију учили, до јужних земаља нисам стигао, јер ме је отац узео да изучим наше трговачке послове.“

„Ето, видиш. А овамо се препиреш.“

Настаде мала пауза. Иван Кондратјевич Конурин слатко зевну.

„Шта ли сад моја жена ради? Мора да је посркала пунч, па се сада спрема да спава“, рече он.

„Шта рекосте? Спрема се да спава?“, насмеја се Глафира Семјоновна. „Баш, може се рећи, напротив.“

„То јест, како напротив? Шта би сама код куће у ово доба и могла друго радити? Сместила децу у постељу, па и сама хоће да легне“, одговори Конурин.

„А шта мислите, које је сада време у Петербургу?“

„Како, које је време? Па зна се: ноћ, дванаест сати ноћу.”

„У томе баш и јесте ствар што је сасвим обрнуто. Та ми смо сада на југу. А кад је на југу ноћ, у Петербургу је дан; значи, сад се Ваша жена никако не спрема да легне.”

Конурин зину од изненађења.

„Ама шта Ви то, мајчице Глафиро Семјоновна?”, упита он.

„Тако је, тако... не препири се с њом... То је тако”, прихвати Николај Иванович. „Она зна... Њих су у пансиону учили. А и сâм сам о томе читао у календару. Ако смо сада на југу, онда мора да је у Петербургу све натрашке, јер је Петербург на северу.”

„Чудна ствар!”, чудио се Конурин. „А ја нисам ни знао да таква механика излази, шта ти је туђа земља! Па, колико је сада по нашем, Глафиро Семјоновна, сати у Петербургу?”

Глафира Семјоновна се замисли.

„Колико сати? Тачно не знам, али мислим да је, отприлике, три сата после подне”, рече она тек онако.

„Три сата после подне... Стани... Кажи, молим те...”, одмахну Конурин главом. „Па, ако је три сата после подне, значи да је жена ручала и сад се спрема да пије чај. Она увек после ручка, тако око три сата, пије чај. Грешни ли смо!”, уздахну он.

„Кажи, молим те, куда смо ми ово зашли? Чак је и време наопако – ето у какве смо државе зашли. То јест, да ми је неко пре месец дана рекао: Иване Кондратјевичу, ти ћеш се по швапским и француским земљама возити – нипошто му не бих веровао, чак бих и плуноу.”

„А ми већ други пут путујемо по иностранству”, рече Николај Иванович. „Први пут смо путовали на париску

изложбу, па смо се бојали јер нисмо познавали ред у иностранству; а ово је сада други пут, и сам видиш, бунимо се, али ипак слободно путујемо. Понеке речи научисмо код куће, а и књижице за разговор носимо; а оно први пут кад смо путовали, знао сам само речи које се тичу пића, а жена неколико собних речи, а и железничких. Глашо! Сећаш ли се кад смо први пут, путујући у Берлин, стигли сасвим на друго место, па смо се морали враћати натраг, и још и казну платити?”

„Како се не бих сећала! Па, ето, и сада смо пошли из Берлина у Келн, а умало што не одосмо у Хамбург! Све због тебе... Зато што ти ни речи не знаш, а упушташ се са Немцима и Французима у разговор.”

„Ама није, сад сам већ мало научио. Просуди и сама: зар бих могао сам и без тебе, једино с овим Иваном Кондратјевичем ићи по Паризу, купити и себи и њему огртач и шешир, капутић, чакшире, вратне мараме, и још свратити у бријачницу, ошишати се, а браду по француској моди подсећи! И свуда су ме добро разумели.”

„Лепо су те разумели кад су од Ивана Кондратјевича начинили Наполеона, умето да су му, на најобичнији начин, поткресали браду.”

„То је, истина, погрешка, али се више не да поправити. Кажем ја Французу: *Ен пе*, али само *љ франсе*, што већма француски. А он, да ли је био глуп, шта ли, тај исти фризер – цап, цап, маказама – и саструга му оба образа. А он седи пред огледалом и шути. Једну реч да је рекао, рецимо: *Стани, мусје!*”

„Како шутим?!” узвикну Конулин. „Чак сам и за маказе ухватио, ево, и прст ми је посекао, али ништа није помогло, јер кад је спазио ону моју дугачку браду,

мора да је подивљао, шта ли, или из пуге ревности, тек он зачас све саструга. Погледах се у огледало – нема више Руса, уместо њега – Француз. Јест, брате, страшно ми је жао браде. Не могу је заборавити!”, уздахну он.

„Наполеон! Прави Наполеон!”, прсну у смех Глафира Семјоновна.

„Немојте се смејати, Глафиро Семјоновна, јер ћу иначе, верујте ми, одмах заплакати, тако сам увређен”, рече Конурин. „И за све си само ти крив, Николају Ивановичу. Док сам жив, то ти нећу опростити. Ти си ме одвукао у бријачницу. *Не приличи ти брада – то је лопата*, казаће људи у иностранству. А зашто није приличила? Брада као и свака брада... А откуд је била као лопата?”

„Па шта онда... Остави се! Не вреди толико о бради разговарати! У име француско-руског јединства може се и са наполеонском брадом путовати”, рече Николај Иванович.

„Јединство... Наполеонска... Бар да је наполеонска, него јарећа.”

„Ко је патриот, тај се неће љутити ни на јарећу браду.”

„Лако је теби говорити, ти си овде са женом, а моја је у Петербургу. Како ћу јој само изићи на очи с оваквом јарећом брадом кад стигнем кући? Могла би да и не поверује да су ме само случајно остригли. Може рећи: *Натио си се, а мамзеле те, смеха ради, онако пијана састругале*. Што се смејеш? Догодило се у њеном одсуству. А њој свашта може пасти на памет. Она је жена неповерљива.”

„Не бој се, до тог ће ти времена порастати брада. Док путујемо по Италији порашће. У Италији, кажу, коса расте брже од траве”, смејао се и даље Николај Иванович.

На вратима се појави железничар и зазвони у звонце објављујући да је воз готов и да се може улазити у вагоне. Сви се ужурбаше и почеше грабити своје ручне пртљаге.

„Гарсон! Пеје! Комбјен од данас!”, викао је Николај Иванович конобару, спремајући се да плати оно што су појели и попили. „Булон, Кан, Ница, Мантон!”, узвикивао је једнолично железничар, објављујући главне станице куда ће воз проћи, звонећи и даље ручним звонцетом.

Конобар је на папирџи брзо записивао пред Николајем Ивановичем франке за јело и пиће. Николај Иванович је нестрпљиво тресао пред њим новчаницом од педесет франака, говорећи жени и сапутнику:

„Ах, закаснићемо! Ах, воз ће отићи! Трчите бар ви и заузмите места.”

„Лепо ће бити ако ми заузмемо места и отпутујемо без тебе!”, одговори Глафира Семјоновна, па поче пожуривати конобара: „Пију вит, гарсон, пију вит!”

Конобар ју је умиривао, говорећи да до поласка воза има још времена.

„Нон, нон, ну савон, шта то значи. У Лиону смо, због оваквог проклетог рачуна, једва ускочили у вагон, па сам ја у брзини подерала огртач”, рече Глафира Семјоновна конобару на руском. „Добро је било што ме је услужни кондуктер ухватио око паса и угурао у купе, јер бих иначе остала на станици.”

„Ах, madam!”, осмехну се конобар.

„Не вреди ту: мадам! Пију вит, пију вит! А ти, Николају Ивановичу, засео си ту и само причаш, као да боб пребираш, место да си платио пре!”, грдила је она мужа.

Рачун је завршен. Конобару је плаћено и дата напојница. Носач у плавој блузи већ одавно стоји пред